

NÄRINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Synpunkter på näringspolitiken och EU:s reformprocesser mot bakgrunden av kommissionens Agenda 2000

1997-98

nr 7

M nr 1

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens meddelande

Landskapsstyrelsen redogör för kommissionens Agenda 2000 och reformeringen av EG:s statsstödspolitik. På basen av redogörelserna dras preliminära slutsatser för Ålands del. Utifrån dessa slutsatser uppställer landskapsstyrelsen målsättningar angående landskapets engagemang i EG:s stödordningar t.o.m. 1999. Beträffande reformeringen av EG:s statsstödspolitik och Agenda 2000 redogörs för de målsättningar som landskapsstyrelsen verkar för i det fortsatta reformarbetet.

Utskottets förslag

Utskottet omfattar i huvudsak landskapsstyrelsens slutsatser och målsättningar angående de reformprocesser i EU som påverkar landskapets möjligheter att utöva näringspolitik, men vill framföra vissa synpunkter till landskapsstyrelsens kännedom.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Utskottet konstaterar att landskapsstyrelsens meddelande kartlägger landskapets möjligheter att delta i de stödordningar som planeras enligt de förutsättningar som var kända vid det tillfälle när meddelandet överlämnades till lagtinget. Reformprocesserna i EU fortgår dock kontinuerligt och under utskottsbehandlingen har utskottet kunnat ta del av vissa förslag till förordningar angående strukturfonderna, den regionala utvecklingsfonden, jordbrukets utvecklings- och garantifond m.fl.

Jordbruket

EU-kommissionens förslag i Agenda 2000 innebär ett fullföljande av den politik som har sin grund i 1992 års CAP-reform. Genom förslagen kommer bl.a. pris- och exportstöden att minska. Prissänkningarna skall kompenseras via direkta ersättningar. Utskottet har dock erfarit att de ersättningar som skall kompensera prissänkningarna är otillräckliga varför jordbrukets inkomster kommer att minska till följd av reformen. Verkningarna av förslaget har uppskattats till inkomstbortfall i storleksordningen 500 miljoner mark för Finland som helhet utgående från det kommissionsförslag som låg till grund för landskapsstyrelsens meddelande. Senare beräkningar som baserats på kommissionens förslag till förordningar pekar på inkomstbortfall uppemot 900 miljoner mark.

Eftersom CAP-stödet grundar sig på areal och djurantal gynnar det inte det åländska jordbruket. CAP-systemet kommer att pressa de åländska jordbruksenheter till omstruktureringar, så att de mindre enheterna försvinner till förmån för större rationella jordbruksenheter. Det är en utveckling som inte överensstämmer med målsättningarna i landskapets näringspolitiska program som bl.a. anger att målsättningen för jordbrukets del bör vara att bibehålla nuvarande struktur och att utveckla förutsättningarna för en levande landsbygd.

Utskottet upplever utvecklingen av de förutsättningar som den åländska jordbruksnäringen skall verka under som mycket oroande. Strukturrationaliseringar som genomförs i syfte att bevara lönsamheten i näringen kommer att leda till minskade arbetstillfällen och medföra negativa effekter på landskapsbilden. Inom ramen för de särlösningar som riket försöker förhandla sig till med kommissionen bör det därför finnas lösningar som är anpassade till de speciella åländska förhållandena. Sådana särlösningar bör speciellt beakta transportbehoven och de geografiska förutsättningarna som bestämmer ramarna för det småskaliga jordbruket. Jordbrukets och den spridda bosättningens betydelse för utvecklingen av andra näringar i landskapet, såsom turismen, bör dessutom poängteras. Även djurhållningens betydelse för naturvården utgör motiv för åländska särlösningar. Vidare bör särskilda möjligheter skapas för nya och kompletterande produktionsinriktningar inom jordbruksnäringen t.ex. inriktning på ekologisk odling och odling av energigrödor.

Genom Amsterdamfördraget har Romfördragets artikel 158 (f.d. artikel 130a) erhållit en ny lydelse. Regeringskonferensen antog samtidigt en förklaring om öregioner. Utskottet vill understryka vikten av att landskapsstyrelsen tar vara på de argument för särlösningar som artikel 158 i EG-fördraget och förklaringen om öregioner erbjuder. Enligt bestämmelsen skall gemenskapen särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna eller öarna, inbegripet landsbygdsområdena. I förklaringen om öregioner framgår att de speciella problem som hämmar den ekonomiska och sociala utvecklingen i öregioner erkänns som en nackdel som skall beaktas i gemenskapens näringspolitik. Oberoende av om landskapsstyrelsen i dagsläget bedömer att särlösningar för Åland inte är möjliga med hänvisning till denna bestämmelse bör landskapsstyrelsen inte underskatta möjligheterna att få förståelse för de åländska problemen. Landskapsstyrelsen bör framhålla bestämmelsen både i fråga om jordbruks- och övriga näringar.

Utskottet vill i detta sammanhang göra landskapsstyrelsen uppmärksam på artiklarna 13 och 18 i kommissionens förslag till förordning om stöd för landsbygdsutveckling från jordbrukets utvecklings- och garantifond (EAGGF). Enligt dessa förslag till bestämmelser kan stöd ges till missgynnade områden i syfte att säkerställa fortsatt användning av marken för jordbruksändamål och därigenom bidra till upprätthållandet av livskraftiga landsbygdssamhällen. Stödet skall dessutom bidra till att bevara landskapsbilden, att bibehålla och befrämja ett uthålligt jordbruk och att säkerställa uppfyllandet av miljökraven.

Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen utnyttjar de möjligheter som står tillbuds för att föra fram landskapets synpunkter och önskemål i förhandlingarna om den slutliga utformningen av kommissionens förordningar. Det är viktigt att landskapsstyrelsens målsättningar uppnås, annars förutspår utskottet stora problem för det åländska jordbruket.

De förslag som under våren lagts fram av kommissionen tar inte heller hänsyn till de andra problem som regeringen lyft fram i förhandlingarna. Regeringen har dock gjort utfästelser om kompensation till jordbrukarna. Landskapsstyrelsen bör verka för att denna kompensation anpassas så att även de åländska jordbrukarna till fullo kan få del av den.

Slutligen stöder utskottet landskapsstyrelsens strävan att göra upp egna åländska program så att möjligheterna att föra en egen jordbrukspolitik förbättras. Detta betonas mot bakgrund av att man i rikets programarbete utgår ifrån att antalet jordbruk kommer att halveras, en målsättning som inte kan accepteras i landskapet.

Övriga näringar

Utskottet anser att landskapsstyrelsen även bör ägna övriga näringar stor uppmärksamhet i reformprocessen. De konkurrensnackdelar som de åländska företagen har t.ex. på grund av transportbehoven bör lyftas fram. Stödformerna för övriga näringar är beroende av förestående rådsbeslut angående urvalskriterierna för de olika målregionerna. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen verkar för att kriterierna för erhållandet av stöd utformas så att de kan komma de åländska näringarna till del. Ett viktigt argument för särlösningar för Ålands del är Amsterdamfördragets bestämmelse om gemenskapens särskilda strävanden med avseende på öregioner.

Särskilda åtgärdsförslag

Mot bakgrund av de speciella svårigheter som EU:s reformprocesser kan leda till för de åländska näringarna förutsätter utskottet att landskapsstyrelsen vidtar särskilda åtgärder. Dessa åtgärder bör innefatta en utredning av landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet på jordbruksområdet enligt självstyrelselagen. Samtidigt bör landskapsstyrelsen analysera hur effektivt den existerande behörigheten utnyttjas idag.

Utskottet förutsätter dessutom att landskapsstyrelsen förelägger lagtinget en utredning med konkreta förslag om hur arbetsplatser inom lantbruket och övriga näringar kan bibehållas och utvecklas för att bevara den särpräglade natur-, kultur- och samhällsmiljön på landsbygden och i skärgården.

Slutligen anser utskottet att landskapsstyrelsen bör göra en översyn av tillämpningen av landskapslagstiftningen om näringsstöd i anslutning till de nya EG-reglerna. Vid denna översyn bör den förväntade utvecklingen av Ålands näringsstruktur beaktas, med speciell hänsyn till service-näringarna.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 10 december 1997 inbegärt näringsutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Anders Eriksson, t.f. avdelningschefen Carin Holmqvist, vikarierande planeringssekreteraren Linnea Johansson, t.f. konsultative tjänstemannen Sölve Högman, ordföranden Louise Karlsson och vice ordförande Anders Johansson vid Ålands Producentförbund samt verkställande direktören Henry Lindström vid Ålands Producentförbund.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Tage Boman, vice ordföranden Ronald Boman samt ledamöterna Lisbeth Eriksson, Erik Tudeer och Leo Sjöstrand.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget meddelar landskapsstyrelsen till kännedom vad utskottet anført i betänkandets motiveringar.

Mariehamn den 21 april 1998

Ordförande

Tage Boman

Sekreterare

Marine Holm-Johansson